

КОМПОЗИТОРИ, 1 КУРС.

ТЕМА ЛЕКЦІЙ 7, 14, 21 КВІТНЯ.

ЛІРИЧНА ПІСНЯ СІЛЬСЬКОЇ ТРАДИЦІЇ.

Програмні тези:

Лірика в аспекті родової належності.

Предмет відображення – внутрішній світ людської особистості. Розвиток індивідуального самоусвідомлення, увага до психологічних мотивів людських вчинків як культуротворчі засади лірики.

Елементи лірики як вислів колективних почувань в глибинах історії: «хоральний ліризм перших віків» (Ф. Колесса). Ліричні мотиви у складі календарного та весільного обрядів.

Формування позаобрядової ліричної пісні на середньому етапі історико-стадіального процесу, ймовірно від 16 ст. Поширеність у повсякденному побуті в ролі «звичайної» пісні.

Видова розгалуженість пісенної лірики

1) за функціональною належністю: рання лірика у складі сезонних пісень календарного циклу, лірика сільського побуту;

2) за середовищем побутування: лірика сільського та міського середовища, група станових пісень;

3) за суб'єктом виконання: лірика чоловічої і жіночої традиції, лірика молодіжного репертуару;

4) за способом виконання: лірика сольного і гуртового виконавства (солоспіви і «бесідні» пісні), камерна лірика малих родинних/сусідських ансамблів;

5) за стилістикою: безрозспівна лірика, протяжна пісня, народний романс, танцювальні і жартівливі пісні, фольклорний кіч;

6) за тематикою: пісні про кохання, родинно-побутові, про жіночу долю та пісні іншої тематики, включені в тематичний каталог ліричної пісні та балади.

Стильові риси чоловічої та жіночої *сольної лірики*. Поєднання співності і декламації, слабка розспівність, система експресивних наголосів. Сліди обрядової формульності в квінтових зразках приуроченої лірики (жіночі пісні). Наспівна декламація в козацьких і чумацьких піснях. Феномен індивідуального («авторського») солоспіву в записах 19- поч.20 ст., його зв'язок з пісню-романсом.

Гуртовий спів. Характеристика «ансамблю майстрів» (С. Гіппіус) та побутової гуртової лірики масового поширення («звичайної»).

Безрозспівний стиль – відсутність або невелика кількість коротких складорозспівів.

Протяжна пісня як прояв вищої співочої майстерності талановитих виконавців. Географічна локалізація протяжного співу. Стильові риси української протяжної лірики: ампліфікація, розширення мелодичного діапазону і форми, часова асиметрія колін і мелорядків, тенденція масштабної прогресії пісенних колін. Розспівність в межах, контрольованих цілісністю і розбірливістю поетичного тексту – родова ознака української протяжної пісні. Типи складорозспівів – фразовий та орнаментальний. Складова надмірність і дихальні поштовхи («гакання»). Ладові чинники мелодичного розвитку: роль мелодичного інципіту, проміжні і протиставні опори, ладова змінність. Темпові характеристики. Міжстрофові катени. Загальна ритмічна типологія пісенної лірики.

Література:

(частково надіслана студентам в електронних версіях)

Грица С. Балади // Історія української музики: У 7 т. /НАН, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, редкол.: Г.А. Скрипник (голова) та ін. Т.1. Кн.1. - Київ: Видавництво ІМФЕ, - 2016. - С. 289-315.

Дей О.І. Композиція слов'янської народної пісні // Народна творчість та етнографія. 1978, №1.

Ефремов Е.В. Вариантность и импровизационность в фольклорном исполнительстве (на материале традиционной песенной лирики Киевского Полесья). Автореферат кандидатской диссертации. К., 1989

Ефремов Е. Вивчення варіювання форми пісень Полісся // Народна творчість та етнографія. – 1984. – № 3. – С. 26–33.

Ефремов Е. Дослідження народнопісенного виконавства через моделювання інваріанта пісні // Українське музикознавство. – Київ, 1985. – Вип. 20. – С. 79–98.

Ефремов Е. Про традиційну фактурну будову поліських ліричних пісень // Фольклористичні візії (учні – вчителів І.В. Мацієвському з нагоди 60-річчя). – Тернопіль, 2001. – С. 65–81.

Іваницький А. Козацькі пісні // Історія української музики: У 7 т. /НАН, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, редкол.: Г.А. Скрипник (голова) та ін. Т.1. Кн.1. - Київ: Видавництво ІМФЕ, - 2016. - С.253-263

Іваницький А. Чумацькі пісні // Історія української музики: У 7 т. /НАН, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, редкол.: Г.А. Скрипник (голова) та ін. Т.1. Кн.1. - Київ: Видавництво ІМФЕ, - 2016. - С. 264-276.

Іваницький А. Рекрутські та солдатські пісні // Історія української музики: У 7 т. /НАН, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, редкол.: Г.А. Скрипник (голова) та ін. Т.1. Кн.1. - Київ: Видавництво ІМФЕ, - 2016. - С. 277-288

Кузик В. Ліричні пісні // Історія української музики: У 7 т. /НАН, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, редкол.: Г.А. Скрипник (голова) та ін. Т.1. Кн.1. - Київ: Видавництво ІМФЕ, - 2016. - С.241-252.

Мурзина О.І. Сольна лірика лівобережної Наддніпрянщини: питання методики аналізу // Проблеми етномузикології. Вип.2. К., 2004. С.210-239.

Мурзина О.І. Українська протяжна пісня в аспекті історичного часу // Збірник наукових та науково-методичних праць кафедри фольклору та етнографії Київського державного інституту культури. – К., 1995 – С.13-30.

Мурзина О. Народне багатоголосся // Історія української музики: У 7 т. /НАН, ІМФЕ ім. М.Т. Рильського, редкол.: Г.А. Скрипник (голова) та ін. Т.1. Кн.1. - Київ: Видавництво ІМФЕ, - 2016. - С. 340-368.

Ілюстративні записи:

<https://www.youtube.com/watch?v=4xnP4Di9CBc>

https://www.youtube.com/watch?v=wy9cC4TNMLg&list=PLgEWdyoLejTWtPr_HDUi8YTQ-UUg0_5kV&index=5

https://www.youtube.com/channel/UCLz_1Kb6_506fIP-wVTsJqA

<https://www.youtube.com/watch?v=ddegQejL0vM>

<https://www.youtube.com/watch?v=RD4GM6H-xrs>

<https://www.facebook.com/pndl.nmau/videos/1763779433727794/>

https://www.youtube.com/watch?v=SvO_kiRnSrc&list=PLjUul8znU1DMPy7I3g0ryRD0jWnyMwuUH&index=1&fbclid=IwAR0cCBBanuxU8YJ-NMgtQURO40jwBSUxsF8nn6nIzxZluYf62cb4AVVSDXY

<https://www.youtube.com/watch?v=Pytu3F5T-bY>

<https://www.youtube.com/watch?v=wAfBO9vMwt4>

[https://www.youtube.com/watch?v=cIGFnJJaVbQ&list=PLZiAk1cZ1JHTPG1cpwI5l1gdI-](https://www.youtube.com/watch?v=cIGFnJJaVbQ&list=PLZiAk1cZ1JHTPG1cpwI5l1gdI-AHHGcLz&index=4)

[AHHGcLz&index=4](https://www.youtube.com/watch?v=cIGFnJJaVbQ&list=PLZiAk1cZ1JHTPG1cpwI5l1gdI-AHHGcLz&index=4)

https://www.youtube.com/watch?v=laZptnRY_HA

https://www.youtube.com/watch?v=7U8pqg1oNcI&list=PLi-DZIIJk3O5G6XXflgCr8v_2CVwn0yyd

<https://www.youtube.com/watch?v=1AbHNh83Q6E>

Контрольні завдання:

1. Визначити силаборитмічні форми пісень за записами-ілюстраціями, надіслати у письмовому вигляді: лінк, назва пісні, паспорт пісні (за наявності), силабічна формула
2. Вивчити і відтворити 5 ліричних пісень різної стилістики (на вибір). Виконати у режимі скайп-трансляції.